

بیانیه داوری در فصلنامه مطالعات توسعه و مدیریت منابع

(وحدت رویه، قضاوت منصفانه، انتقاد سازنده)

اصول اخلاقی داوری: با توجه به گسترش فرهنگ تحقیق و ارایه نتایج کارهای پژوهشی محققان به مجلات علمی پژوهشی برای ارزیابی و چاپ، ضرورت ایجاد وحدت رویه در داوری مقالات و رعایت اخلاق داوری اجتناب ناپذیر شده است. طبیعی است که سرنوشت تحقیقات بسیاری از اعضای هیئت علمی به نوعی با نحوه داوری و قضاوت داوران مجلات گره خورده است. ضمن تأکید بر اینکه امر قضا و داوری در کلیه شئون دارای اهمیت و حساسیت خاصی است، شایسته است کلیه داوران محترم در جایگاه قضاوت علمی، تعمق بیشتری روی محتوای مقالات نموده و فارغ از ارزیابی جزئیات نوشتاری و ساختاری، شاکله کلی مقاله را به عنوان یک اثر علمی تاثیرگذار بر حوزه جغرافیای نواحی ساحلی مورد ارزیابی قرار دهند.

هیات تحریریه محترم فصلنامه **مطالعات توسعه و مدیریت منابع**، برای قضاوت منصفانه در مورد مقالات ارسال شده، نیاز به نظر دقیق و کارشناسانه داوران دارند. یک داور ایده آل به منظور ارتقاء کیفیت مقالات شایسته است ضمن مطالعه دقیق و عمیق مقاله، سؤالات سازنده ای از نویسنده بپرسد و با ارایه نظرات خود از چاپ مقالات بی کیفیت و فاقد ارزش علمی جلوگیری نماید. بی شک نقش داوران در یک مجله بسیار حساس و اساسی است و اساساً داوران دو نقش مهم بر عهده دارند:

- اول اینکه در خصوص ارزش علمی یک مقاله برای انتشار (معمولاً پس از بازنگری) نظر میدهند.
- دوم اینکه انتقادات سازنده خود به مؤلفین را بدون لحاظ کردن چاپ یا رد مقاله ارائه می دهند.

بیشتر داوران توانایی خوبی برای ارایه نقش نخست خود دارند ولی لازم است برای بهبود نقش دوم بعنوان نقش سازنده در ارتقاء کیفی مقاله ها، توانمندتر مداخله نمایند. در حقیقت یک داور نقش یک مشاور خوب را برای نویسندگان ایفا می کند و به عبارت دیگر شایسته است داور محترم هر آنچه که توسط مؤلف دیده نشده را ببیند و به او گوشزد نماید. بنابراین یک داور می تواند به اندازه یک محقق همکار، یا یک استاد راهنما و مشاور و یا حتی یک منتقد دلسوز کمک کننده نویسندگان باشد.

قوانین Sense Common (حس مشترک) در امور قضاوت یک اصل عرفی برای داوران دارد. این اصل به این معنی است که "داوران به گونه ای داوری کنند که تمایل دارند مورد داوری قرار بگیرند"، به عنوان نمونه همانگونه که داوران تمایل دارند با احترام با آنها برخورد گردد، آنها نیز محترمانه با یک مقاله و نویسندگان برخورد نمایند.

دلایل پذیرش یا رد مقالات: دلایل زیادی برای رد یا قبول مقالات وجود دارد. بهتر است برای وحدت رویه و قضاوت منصفانه، مروری بر این دلایل داشته باشیم که می تواند هم برای داوران و هم برای نویسندگان جوان مفید باشد. معمولاً دلایل پذیرش یک مقاله عبارتند از مرتبط بودن مقاله با رسالت و مأموریت مجله، مساله شناسی خوب

نویسندگان، تسلسل مساله شناسی، هدف، روش شناسی و یافته ها با استنتاج نهایی مقاله، استفاده از منابع علمی جدید بین المللی و سایر ویژگیهایی که می تواند برای داوران جذاب و هیجان انگیز باشد. از سوی دیگر دلایل رایجی که باعث رد مقالات میشود معمولاً مقالاتی است که آمار و اطلاعات ناقص و غیر روزآمدی دارند، پیشینه تحقیق مورد قبولی ارائه نداده اند، از ابزارهای نامناسب اندازه گیری و تحلیل داده ها استفاده کرده اند و استنتاجهای بی مورد از یافته ها ارائه داده اند و یا به نوعی مقاله رویکرد ترویجی و کاربردی دارد و از رویکرد پژوهشی و حرکت در مرزهای دانش برای تولید علم فاصله گرفته است. این نوع مقالات اگرچه ارزشمند هستند ولی برای چاپ در مجلات علمی مناسب نمی باشند.

برخورد سیستماتیک به داوری مقاله : اولین سئوالی که لازم است داور به آن پاسخ دهد این است که آیا این مقاله با مجله مورد نظر سنخیت دارد یا نه؟ لازم است که مدیران مجله نیز ضمن غربالگری مقالات دریافت شده، مقالات مرتبط با رسالت و مأموریت مجله را در اختیار داوران قرار دهند. سوگیری مثبت (چاپ غیر منصفانه مقاله) و یا منفی (رد غیر منصفانه مقاله) یک مساله مهم در داوری مقالات است برای همین شیوه داوری کاملاً محرمانه دو سو کور به اجرا گذاشته میشود. مسئله دیگر این است که داوران از نظر علمی احاطه کافی بر موضوع مقاله ارسال شده برای داوری داشته باشند. یک داوری خوب مستلزم آگاهی و تسلط لازم بر موضوع علمی مورد نظر است. اگر داوری موضوع مقاله را خارج از حیطه کاری و تجربی خود میدانید بدون تعارف برای رعایت حقوق نویسندگان از داوری مقاله انصراف بدهید این کار عین روح اخلاق داوری است و این فرصت را به نویسندگان بدهید تا نتیجه تحقیقات آنها توسط داوران تخصصی دیگر مورد ارزیابی قرار گیرد. واقعیت این است که برای خواندن مقاله توسط داوران نمیتوان راههای خاصی را توصیه کرد و هیچ روش روشن و صریحی وجود ندارد هر کدام از داوران برای انجام این کار روش منحصر به فردی دارند. تعدادی از آنها ترجیح می دهند که مرور سریع و سطحی بر مقاله داشته باشند که پسندیده نیست و خارج از اخلاق علمی و اخلاق داوری است. پیشنهاد می شود داوران طبق استاندارد حداقل 2 ساعت برای داوری یک مقاله زمان تخصیص دهند.

- داوران در بررسی کیفی، محتوایی و علمی مقالات، به سردبیر نشریه یاری رسانده و یا از طریق ارتباط اعضای تحریریه با نویسنده محترم به بهبود و ارتقاء کیفی و محتوایی مقالات کمک کنند.
- از آنجائیکه فرایند داوری مقاله یکی از مراحل اساسی پذیرش یک مقاله است داوران هنگامی که به هر دلیلی اعم از نبودن موضوع مقاله در حوزه کاری و تخصصی و یا طولانی شدن فرایند داوری و ... قادر به انجام داوری مقاله نیستند، باید از داوری مقاله انصراف دهند.
- داور باید اطلاعات به دست آمده در هنگام داوری مقالات را مخفی نگه داشته و برای منافع شخصی از آن استفاده ننماید. داور باید نسبت به اصل عدم تعارض منافع در زمان داوری مقاله ای که با یکی از مقالات خودش که منتشر شده و یا در جریان فرایند چاپ است احساس مسئولیت کند و چنانچه احساس کند با کارهای وی در تعارض است باید بلافاصله مقاله را به سردبیر عودت داده و وی را از شرایط تعارض منافع و یا سوءگیری محتمل آگاه سازد.
- داوران باید در محرمانه نگه داشتن مقاله های ارسال شده برای داوری تلاش کنند و تمامی اطلاعات موجود در مقالات برای داوران محرمانه تلقی می شود.
- داوران باید نحوه ارجاع دهی و منابع استفاده شده در مقاله را بررسی کنند. یادآور می شود که کلیه تحقیقات، منابع و نقل قول هایی که در مقاله استفاده شده باید با ارجاع دهی کامل به مراجع همراه باشد.
- داور باید هرگونه تشابه و یا همپوشانی بین مقاله های در دست بررسی و یا چاپ شده در سایر نشریات را به اطلاع دفتر مجله برساند.

- داوران باید نظرات خود را در رابطه با انتشار یا عدم انتشار مقاله در زمان مقرر ارائه نمایند. تاخیر در انجام داوری مقاله به نظر امری طبیعی است با اینحال داوران باید سردبیر را از تاخیر احتمالی آگاه کرده و زمان مجددی برای انجام داوری تعیین کنند.
- داوری مقالات می بایست بر اساس مستندات علمی و استدلال کافی باشد، با وضوح و به روشنی بیان شود و این مدارک به نشریات و نویسندگان ارائه شود و از اعلام نظر سلیقه ای، شخصی، نژادی و مذهبی و غیره در داوری مقالات خودداری کند